

CERCETAREA NUMISMATICĂ ÎN SLUJBA ISTORIEI PATRIEI

de prof.dr.FLORIAN GEORGESCU

Numismatica românească are o veche și bogată tradiție în ceea ce privește valorificarea completă și complexă a informațiilor oferite de documentul numismatic.

Încă din momentul constituirii științei numismatice moderne românești, marii noștri numismați au înțeles valoarea deosebită a acestei categorii de izvoare ca surse de cunoaștere a evoluției istorice din spațiul carpato-dunăreano-pontic.

Utilizarea documentului numismatic este cu atât mai necesară, cu cât datorită unei evoluții specifice datele oferite de sursele literare sînt pentru perioadele mai vechi destul de rare și lacunare, iar arheologia nu poate suplini întotdeauna cu succes lipsa documentelor scrise pentru epocile mai îndepărtate, iar pentru perioade mai apropiate documentele de arhivă nu pot oferi întotdeauna toate datele de care are imperioasă nevoie cercetarea istorică.

Din acest motiv numismații și istoricii români nu au limitat folosirea informațiilor provenite din sursele numismatice numai la încercarea de a reconstitui principalele destine ale vieții economice sau sociale din antichitate și evul mediu sau a unor manifestări cultural-artistice.

Ele au fost extinse cu succes și la studierea unor evenimente politice și militare și nu în ultimă instanță a continuului proces istoric spre o organizare statală independentă a strămoșilor noștri.

Este bine cunoscut că primele monede de pe teritoriul actual al României au fost emise de coloniile grecești de pe litoralul dobrogean al Mării Negre - Histria, Callatis și Tomis.

Începutul emisiunilor monetare se leagă de o anumită etapă a dezvoltării și organizării politice și economice a poleis-urilor grecești.

Cercetări recente au dovedit că acest proces s-a petrecut foarte de timpuriu, cetățile ioniene din Pontul stîng emițînd primele lor monede în a doua jumătate a sec.al VI-lea și prima jumătate a sec. al V-lea f.e.n.

Este vorba de monedele-vîrf de săgeată, turnate din bronz. Faptul nu constituie o prioritate numai pentru istoria monetăriei pe teritoriul românesc, ci pentru întreg bazinul Mării Negre.

Asemenea monede au apărut în număr mare atît în cetățile grecești Histria, Tomis, Argamum, dar și în tezaur sau descoperiri izolate în

teritoriile rurale învecinate: Tariverde (jud. Constanța), Jurilovca, Enisala, Vișina (jud. Tulcea)², dovedind pătrunderea schimbului monetar și în mediul autohton getic.

Progrese notabile s-au realizat și în cunoașterea activității atelierului monetar al Histriei.

În lumina ultimelor cercetări începutul emiterii cunoscutelor drame de argint ale cetății se plasează în jurul anului 500 f.e.n., continuând cu unele întreruperi până în primele decenii ale sec. al III-lea f.e.n.³

Ele au fost completate de la mijlocul sec. al V-lea f.e.n. de emisiuni de monede de bronz, la început tarnate, apoi bătute⁴.

Studiul descoperirilor de monede histriene ilustrează pregnant rolul economic jucat de această cetate ca mediator al schimburilor economice ale zonei vest-pontice cu lumea greacă mediteraneană, ca și a strânselor raporturi economice, culturale și politice stabilite cu societatea getică locală.

Au fost catalogate peste 52 descoperiri de monede histriene, care acoperă întreaga Dobroge, sudul și centrul Moldovei, estul Munteniei, sudul Basarabiei și U.R.S.S., Bulgaria de răsărit, până dincolo de Balcani⁵.

Studiile recente au adus date noi și extrem de valoroase asupra unui aspect mai puțin cunoscut al activității atelierelor monetare ale Histriei, Callatisului și Tomisului⁶ în epoca elenistică - emisiaunile de stateri de aur și tetradrahme de tip Alexandru cel Mare, plasate cronologic în sec. III-I f.e.n.⁷

Stateri proveniți din atelierele dobrogene sînt prezente în descoperiri din spațiul getic, uneori în tezaure de dimensiuni considerabile ca cel de la Anadol (azi în reg. Odessa, R.S.S. Ucraina), Mărățești (jud. Vrancea) și Dăieni⁸ (jud. Tulcea), ultimul constituind prin cele 86 de piese ale sale una din mîndriile colecțiilor Muzeului Național de Istorie al R.S. României.

Un progres notabil au cunoscut cercetările privind monetăria geto-dacică.

Au fost jalonate marile etape ale evoluției monetăriei geto-dacice, ca și ale triburilor celtice de pe teritoriul României, întinsă în timp de la începutul sec. al III-lea f.e.n. și până spre mijlocul sec. I f.e.n.⁹

S-au putut stabili principalele tipuri monetare emise de triburile daco-getice și aria lor de circulație, fapt ce a scos încă o dată în evidență unitatea culturală a lumii daco-getice, intensele contacte, schimburi și influențe intertribale, ca și strînsurile legături cu civilizația mediteraneană greco-romană.

Cercetarea monetăriei geto-dacice a pus pregnant în lumină nu numai nivelul înalt de dezvoltare a civilizației materiale și spirituale, a organizării economice și sociale atins de această populație în sec. III-I f.e.n., dar și procesul de structurare politică tot mai intensă care a premers creării statului unitar independent.

Numismatica suplinește din plin caracterul lacunar al informațiilor literare despre evoluția politică a daco-geților, permițând evidențierea în sec. II-I f.e.n. a unor mari uniuni tribale, care au emis monede proprii.

Astfel de informații au existat în Transilvania de S-V și Banat, pe Valea Mureșului și Tîrnavelor (legate de emisiunile de tip Aiud-Cugir, Rădulești-Hunedoara, Petelea și Chereuș); Oltenia de vest (tipul Aninoasa-Dobrești), estul Olteniei și vestul Munteniei (tipul Adfincata), centrul Munteniei (tipul Vrteju-București), nord-estul Munteniei și sudul Moldovei (tipurile Dumbrăveni și Inotești-Răcoasa)¹⁰.

Nici Dobrogea nu a rămas străină acestui fenomen, aici fiind pusă în evidență formațiunea politică a lui Moskon, singurul suveran daco-geț, cu excepția lui Koson, care și-a înscris titlul și numele pe monede¹¹, precum și emisiunile de tip Măcin, direct legate de marea familie a mesetăriei daco-gețice¹².

Epoca de mari transformări prin care trece societatea daco-gețică în vremea lui Burebista se reflectă și pe plan numismatic¹³.

Ștergerea granițelor uniunilor de triburi prin includerea lor într-o entitate politică superioară se manifestă și pe planul circulației monetare.

Vechile emisiuni monetare dispar, odată cu ele încheindu-se și monetăria daco-gețică tradițională. În locul lor este adoptat un tip monetar unic, denarul roman republican¹⁴. Descoperirea mai multor stațe monetare: Tilișca (jud. Sibiu), Ludești (jud. Hunedoara), Poiana (jud. Galați) etc., ca și analizele stilistice au dovedit că în sec. I f.e.n. pe teritoriul Daciei lui Burebista s-au produs pe scară largă imitații fidele ale monedei romane republicane¹⁵.

Adoptarea unui tip monetar unic răspundea cerințelor economice ale statului unificat, reflectînd în același tip sensul înalt și înțelegerea justă pe care conducătorul primului stat dacic a acordat-o monedei în viața societății și în procesul de structurare politică pe un plan calitativ superior.

Acceptarea denarului roman ca etalon și tip monetar a fost, în primul rînd, dictată de rațiunea economică, căci această monedă circula de multă vreme și în cantitate mare pe întreg teritoriul Daciei¹⁶, fiind în același timp o monedă de circulație universală, care putea favoriza legăturile cu alte zone geografice.

Numismatica aduce informații atite la istoria Daciei în perioada care se întinde de la moartea lui Burebista și pînă la refacerea statului sub Decebal.

Raporturile politice cu Roma - atît cele militare, cît și cele economice - sînt fidel reflectate de descoperirile monetare. Se observă o continuă lărgire a circulației monetare.

Da asemenea acțiunile romane din timpul primilor împărați desfășurate la nord de Dunăre pe teritoriul Munteniei, Olteniei și Moldovei de sud se reflectă pe plan numismatic printr-o serie de tezaure ascun-

se spre începutul erei noastre¹⁷.

Cucerirea Daciei și transformarea unei părți a ei în provincie romană au dat un nou impuls circulației monedare, care constituie un veritabil barometru al situației economice, politice și militare a provinciei¹⁸.

Între 246-256 pe teritoriul provinciei a funcționat un atelier monetar, care a emis monede de bronz cu legenda "PROVINCIA DACIA", fapt unic în analele istoriei monetare romane. Deschiderea acestui atelier a fost dictată de considerente economice, încercând să răspundă nevoii crescânde de monedă măruntă, pe care atelierele centrale erau incapabile să o asigure în cantitățile cerute de circulația monedărilor amplificate¹⁹.

Prezența în cantitate mare a monedei romane pe teritoriul Daciei libere, în Moldova²⁰, Crișana, Maramureș²¹, permite o evaluare a largilor raporturi economice, culturale și în bună măsură și politice care s-au desfășurat între dacii liberi și lumea romană, în care contactele cu provincia Dacia și Moesia Inferioară ocummu desigur a poartă de frunte.

Numismatica, alături de arheologie, ne permite să aducem dovezi importante privind continuitatea populației daco-romane pe teritoriul Daciei, după evacuarea armatei și administrației ordonată de Aurelian, ca și a menținerii legăturilor dintre aceasta și Imperiu în ciuda tmuror valurilor de migratori care s-au scurs peste pământul românesc²².

Valoarea documentului numismatic sporește foarte mult în cunoașterea evoluției istorice a Romaniei orientale în a doua jumătate a mileniului I al e.n., momentul desăvârșirii etnogenezei romanilor și a constituirii primelor formațiuni statale autonome.

În toată această epocă, din sec. al V-lea pînă în sec. al XI-lea moneda bizantină domină aproape în exclusivitate în teritoriile românești. Ea reprezintă etapa finală a unui lung proces care a început prin prezența monedei romane republicane și imperiale în spațiul vechii Daciei, proces statornic de atragere economică, culturală și politică a locuitorilor spațiului carpato-dunăreano-pontic în sfera relațiilor cu Roma sau Noua Romă bizantină.

Această orientare spre Bizanț a fost adâncită în sec. V-XIV și de conștiința descendenței romane a românilor, legitimității politice a Imperiului în raport cu vremelnicii stăpîni migratori, a comunității de interese politice și a celei spirituale, prin păstrarea creștinismului de către români. Studii extrem de valoroase ale lui Octavian Dîescu și ale altor numismați au pus în valoare prezența monedei bizantine pe teritoriul românesc în sec. V-XIV și a rolului unificator jucat în această monedă pînă la apariția primelor emisiuni monetare românești²³. Moneda bizantină apare în număr mare în Dobrogea, ea însăși multă vreme provincie a Imperiului, dar și în Muntele, Oltenia, Banat, Transilvania, Moldova și Basarabia²⁴.

Demn de menționat este faptul că moneda bizantină circula în Trans-

silvania și Banat pînă spre începutul sec.al XIII-lea, concentrarea mare a descoperirilor în zonele învecinate Munteniei, Olteniei și Moldovei dovedind atît aursa de unde venea majoritatea monedelor bizantine, cît și existența unor strînse legături între populația românească de pe ambii versanți ai Carpaților.

În a doua jumătate a sec.al XIII-lea și primele decenii ale sec. al XIV-lea, odată cu întărirea și accentuarea procesului de constituire a statelor feudale românești la sud și est de Carpați se observă o sporire a cantității de monedă de aur bizantină, a hiperperilor emiși de Imperiul de la Niceea și Imperiul bizantin restaurat²⁴. Faptul este pus în legătură cu sporirea capacității economice a societății românești și cu lărgirea participării ei la marele comerț internațional al epocii.

Utilizarea intensă a hiperperului - "perper" - a lăsat urme adînci în viața societății românești, acesta apărînd ca monedă de calcul pînă în primele decenii ale sec.al XV-lea în Țara Românească, unde de altfel numele-i este perpetuat pînă în sec.al XVIII-lea de către o dare²⁵.

Accentuarea feudalizării și a inegalității de avere în sec. XIII-XIV este ilustrată și de descoperirile de tezaure, unele ca cel de la Uzum Bair, com.M.Kogălniceanu, jud.Tulcea, ridicîndu-se la valori impresionante de 195 hiperperi, 23.490 dirhemi de argint tătarăști, 25 kg de argint sub formă de lingouri și turte, bijuterii de aur și argint, totul echivalînd, în epocă, cu deloc neglijabila sumă de 3.000 hiperperi²⁶.

Același proces de lărgire a circulației monetare se observă în secolele XIII-XIV și în Transilvania²⁷.

Pe fundalul transformărilor economico-sociale și a maturizării societății românești manifestările de constituire în formațiuni politice autonome devin tot mai intense.

Descoperirile monetare recente indică faptul că procesul a fost mai avansat în zona gurilor Dunării. Încă de la sfîrșitul sec. al XIII-lea formațiunile politice din zona de nord a Dobrogei, în ciuda prezenței și vecinătății tătarilor Hoardei de Aur, reușesc să se organizeze și să-și mențină autonomia. Ele emit monede proprii, unul din ateliere fiind chiar în importantul centru urban de la Dunărea de Jos - Isaccea²⁸. În a doua jumătate a sec.al XIV-lea cunoaștem emisiunile monetare ale despotului Dobrotici²⁹, iar cercetări de dată nu prea îndepărtată au pus în evidență existența unui despotat autonom, "o țară a Silistrei", sub conducerea lui Ioan Terter³⁰.

Numismatica medievală românească, domeniu de cercetare cu o bogată și valoroasă tradiție, a cunoscut în ultimii ani un veritabil proces de efervescentă creație. Apariția unor lucrări de sinteză și numeroasele studii inserate în paginile revistelor de specialitate: "Studii și cercetări de numismatică", "Creșterea colecțiilor Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei R.S.R.", "Buletinul Societății Numismatice", "Cercetări numismatice" (a muzeului nostru), precum și

în publicațiile muzeelor din întreaga țară, prin rezultatele obținute, marchează deschiderea largă, îmbrăcată de investigația științifică în domeniul numismaticii medievale românești, creșterea spiritului de căutare creatoare și aprofundări.

Coroborarea rezultatelor obținute de cercetarea numismatică medievală cu datele păstrate de izvoarele scrise sau cu rezultatele din cercetările arheologice a sporit cadrul de înțelegere a apariției și dezvoltării societății feudale românești. Prin analiza tipurilor monetare puse în circulație, prin natura, calitatea și abundența emisiunilor, prin cercetarea tehnicii de batere a monedelor, a stilului lor, numismatică medievală românească este un martor fidel al evoluției economice și politice a țărilor române, oferind cercetării istorice date indispensabile pentru studierea societății feudale românești.

Constituirea voievodatului Transilvaniei, a Țării Românești și Moldovei, ca state de sine stătătoare, a sintetizat pe o treaptă superioară o evoluție de mai multe secole a societății românești, înfăptuind un nou cadru politic al dezvoltării forțelor productive și al relațiilor sociale. Creșterea forțelor de producție se manifestă concret în sec. XIII–XIV prin circulația monetară sporită față de perioada precedentă, cu forme calitativ noi, oglindite prin emisiunile proprii. Baterea emisiunilor proprii reflectă nu numai o realitate economică și socială, dar și o situație politică, dreptul regal de a bate monedă fiind un atribut al independenței politice.

Studiile consacrate unor tezaure monetare descoperite în ultimii ani au permis întocmirea unei mai bune cronologii a primelor emisiuni monetare românești, folosită azi frecvent în cercetarea istorică și arheologică³¹. Momente din istoria politică a țărilor române sunt consemnate de documentele pe care numismatică singură le-a pus la îndemna istoriei. Domniile asociate ale lui Vladislav I și Radu, Dan I și Mircea cel Bătrân în Țara Românească, ale lui Iliș și Ștefan, sau Ștefan II și Petru II în Moldova, ilustrate pe monedă, întregesc și completează mărturiile consemnate de documentele vremii³².

Momente de puternică înflorire economică și creștere a forței politice sunt viu ilustrate de gama largă a emisiunilor monetare din vremea lui Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun. Alinierea sistemelor monetare ale țărilor române la acelea aflate în circulație în Europa Centrală și de Sud-Est dovedește, ca și descoperirile monetare de altfel, intrarea monedei feudale românești în circuitul comercial internațional.

Intensificarea activității monetărilor din Transilvania, ilustrată pregnant de descoperirile monetare, este puternic legată pe de o parte de lupta antiotomană, iar pe de altă parte de obținerea unor cîștiguri sporite prin dese schimbări ale emisiunilor monetare. Această situație, ilustrată de cercetarea numismatică și consemnată de izvoarele scrise, a atras de multe ori nemulțumirile populației. Marea răscoală din 1437 a avut drept una din cauzele principale impunerea de către

ocfirmuire a plății dărilor restante, stabilite anterior în bani vechi, în moneda nou emisă, cu o valoare crescută³³. La fel se va întâmpla un secol mai târziu, în Moldova, în vremea lui Despot Vodă, care impuse o dare suplimentară de un galben pentru fiecare gospodărie țărănească, motiv ce va declanșa în anii 1563-1564 o puternică răscoală³⁴.

Emisiunile monetare ale țărilor române ne relevă, desigur, intensificarea schimburilor comerciale în diferite etape, dar ceea ce e mai semnificativ, ele ne argumentează existența unei autonomii a țărilor noastre, o încercare a lor și pe această cale de a-și afirma individualitatea, personalitatea, de a-și manifesta dorința de neatfrire. În sprijinul acestei idei stau emisiunile monetare ale lui Vlad Dracul³⁵, Vlad Tepeș³⁶, Ștefan cel Mare³⁷, puse în lumină de cercetarea numismatică din ultimii 20 de ani.

Cercetările numismatice au subliniat de asemenea prezența monedelor emise în cele trei țări române pe ambele versante ale Carpaților, moneda, circulația monetară în general dovedindu-se un element de legătură permanentă, de unitate a țărilor noastre.

Lupta pentru independență a țărilor române și realizarea pentru întâia oară în istoria României a unirii Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei în vremea domniei lui Mihai Viteazul este consemnată și de o izbită monedă-medalie jubiliară, emisă în monetăria de la Baia-Mare, ce ne prezintă un portret destul de fidel al acestei personalități ilustre a timpului său³⁸.

Intensificarea asupririi otomane și habsburgice în sec. XVI-XVIII va determina izbucnirea a numeroase lupte de eliberare.

Războiul antiotoman condus de Mihnea III în Țara Românească, de Ioan Vodă sau de Ștefan Răzvan în Moldova, răscoala anti-habsburgică condusă de principele Transilvaniei Francisc II Rakoczy au prilejuit o serie de noi emisiuni monetare, care au făcut obiectul cercetărilor istorice și numismatice din ultimii ani³⁹.

Se cuvine să amintim și o altă latură pe care numismatica a oferit-o cercetării istorice. Evoluția artei monetare, purtătoare de simbol și semnificație ideologică, s-a realizat în țările române în strâns contact cu marile curente cultural-artistice europene. Lucrări de mare ținută artistică cum sînt: talerii lui Despot Vodă, emisiunile Principatului autonom al Transilvaniei, ce sînt produsul unui stil aparte, specific transilvănean⁴⁰; moneda-medalie emisă de Constantin Brîncoveanu în 1713, oferă un nesfîrșit câmp de studiu asupra măiestriei și fanteziei gravurilor și meșterilor monetari ai vremii⁴¹.

În contextul relațiilor internaționale specifice epocii medievale, în țările române pătrund în circulația monetară o seamă de monede străine, de multe ori neconsemnate în izvoarele scrise, dar scoase la iveală de descoperirile monetare. Monedele, dar mai ales tezaurele cu obiecte de continuă cercetare pot da informații prețioase asupra intensității relațiilor economice, politice și sociale în diferite etape istorice, pot oglindi prin statistici matematice anumite fenomene în dezvoltare.

tarea istorică a țării noastre. La aceasta trebuie avut în vedere nu numai aspectul calitativ, ci și cel cantitativ, numărul de piese ilustrând uneori proporția sau amploarea unui fenomen al vieții politice, economice sau cultural artistice.

Trebuie să subliniem că numismatica în general, dar mai ales cea a epocii moderne și contemporane în afara metodelor științifice de cercetare de care ea dispune, este mult favorizată de faptul că beneficiază de un număr mai mare de texte și documente scrise. Mai mult, de ajutorul pe care științele auxiliare: heraldica, sigilografia, medalistica, gliptica etc. îi aduc, oferind elemente de comparație.

Legume de momente deosebite din istoria națională și universală sau de viața unor personalități ce au jucat un rol de seamă în viața politică socială și culturală atât pe plan național, cât și internațional, sigiliile, medaliile, decorațiile sau pietrele gravate oferă mărturie asupra civilizației materiale și spirituale de-a lungul veacurilor, reflectând totodată permanentele legături ale pământului românesc cu civilizația altor popoare.

Studiile numismatice asupra epocii moderne și contemporane au punctat și ele în ultimii ani momente importante ale istoriei noastre.

Emiterea monedei naționale, obiectiv central al politicii externe a domniei lui Alexandru Ioan Cuza - ca o măsură impusă atât de realitățile economice, cât și de consolidarea statului român modern - a stat în atenția cercetării numismatice⁴².

Adoptarea sistemului monetar național în 1867 a marcat un moment important în dezvoltarea economică a României, simbolizând în același timp afirmarea statului român modern. Emiterea monedei naționale a constituit un act de independență, deși formal, independența se va cuceri pe câmpul de luptă în anii 1877-1878⁴³.

Emiterea biletelor ipotecare și mai ales înființarea Băncii Naționale au creat baza solidă a unui sistem monetar național⁴⁴.

Aniversarea centenarului sistemului monetar național în 1967, ca și a împlinirii a 100 de ani de la crearea Băncii Naționale au prilejuit ample manifestări științifice, în care s-au dezbătut monedele mai de seamă ale circulației monetare a României moderne și contemporane din care menționăm: trecerea, ca urmare a legii din 17 martie 1890, la sistemul monometalist aur, unificarea monetară din 1921 după încheierea procesului de desăvârșire a unității naționale sau așa numita stabilizare din 1929, care va consacra dispariția monedelor de aur și argint din structura circulației bănești, înlocuind etalonul aur monede cu aur devize ce va contribui la întărirea capitalului financiar⁴⁵.

Etapa pe care o parcurgem în anii noștri, ani în care poporul își scrie istoria prin marea angajare în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, este reflectată pe plan numismatic de cercetările asupra emisiunilor care au consacrat monedele istorice ale stabilizării monetare din august 1947, crearea Republicii Populare la 30 decembrie 1947, reforma monetară din ianuarie 1952 sau emisiu-

nile din 1966 care marceau crearea Republicii Socialiste România⁴⁶.

Monedele, așa cum le definea N. Iorga : "peciile în metal aplicate pe istoria patriei", tezaurele monetare, colecțiile numismatice adunate cu migală de pasionați oameni de cultură, sînt cheiate fără încetare să facă mărturisiri în vasta cercetare pe care științele istorice o întreprind din diferite puncte de vedere asupra trecutului.

Păstrate în muzee, monedele contribuie nu numai la cercetarea științifică în sine, ci și la educația patriotică și artistică a maselor largi ale oamenilor muncii. Prezența lor în expoziția de bază sau în expoziții temporare întregesc cunoașterea dezvoltării istorice în diferite etape ale poporului nostru, fiind documente de primă mînă în argumentarea prezenței și continuității poporului nostru pe aceste meleaguri, ca și a ogîndirii relațiilor pe care țara noastră le-a avut în decursul timpului cu celelalte popoare. Ele sînt un mijloc de cunoaștere a vieții artistice și culturale românești, a dezvoltării creației artistice și culturale în contextul dezvoltării artei și civilizației universale.

*

Organizînd o sesiune de comunicări cu o tematică mai largă, în care au intrat nu numai studiile de numismatică, ci și de medalistică, de sigilografie, de heraldică, de gliptică și metrologie, am dorit să valorificăm aceste nestemate izvoare de informații atît de necesare pentru cercetarea istorică românească.

Prezența dumneavoastră aici la prima sesiune organizată de muzeul nostru cu această tematică este o dovadă a orientării noi a cercetării istorice și muzeografice românești, a deschiderii acesteia către descoperirea, receptarea și interpretarea a noi și noi surse, căi și mijloace pe care științele auxiliare, deloc de neglijat, le pot oferi cercetării istorice.

Dorim ca în viitor să extindem colaborarea între muzeul nostru și instituțiile pe care dumneavoastră le reprezentați, în vederea editării în comun a unor lucrări sau cataloage de specialitate, care să constituie atile instrumente de lucru pentru cercetarea istorică românească, pentru studiul relațiilor țării noastre cu țări mai apropiate sau mai îndepărtate, pentru o mai bună cunoaștere a rolului jucat de țara noastră în contextul sud-est european, pentru a sublinia contribuția României la dezvoltarea culturii și civilizației europene.

Convînși că prin comunicările ce se vor prezenta în cadrul sesiunii noastre și prin dezbaterile ce vor avea loc se vor aduce noi mărturii ce vor îmbogăți cercetarea istorică românească, ne vom strădui ca lucrările care au făcut obiectul preocupărilor dumneavoastră să fie cît mai repede puse la îndemîna cercetării și a publicului larg, prin editarea cît mai repede a volumelor IV și V din publicația muzeului nostru "Cercetări numismatice".

De asemenea, am dori ca anual muzeul nostru să găzduiască asemenea manifestări care să devină tradiționale, urându-vă ca și în viitor să ne onorați cu prezența și activitatea dumneavoastră - pentru care vă mulțumim.

NOTE

- 1 Gh.Poenaru Bordea și E.Oberländer-Târnoveanu, Contributions à l'étude des monnaies-pointes de flèche à la lumière des trésors de Jurilovca, dép.de Tulcea, în Actes du IIe Congrès international de thracologie (Bucarest, 4-10 septembrie 1976), vol.II, București, 1980, p.141-151.
- 2 Ibidem.
- 3 Cf.Oct.Iliescu, Cel mai vechi sistem monetar adoptat pe teritoriul de azi al României, în "Viața economică", 5, 1967, 180,p.11;idem, în Actes du 8e Congrès international de numismatique, Paris-Bâle, 1976, p.85-98; V.Canarache, Sistemul ponderal și tipologia drabmelor histriene de argint, în "Pontica", 1, 1968, p.107-192; C.Preda și H.Nubar, Histria III. Descoperirile monetare, 1914-1970, București, 1970, p.19-31. De asemenea Gh.Poenaru Bordea, Studiile de numismatică greacă în România între 1947-1974, în BSNR, 67-69, 1973-1975, p.18-20.
- 4 C.Preda și H.Nubar, op.cit., p.32 și 122.
- 5 Ibidem, p.26-28 și E.Oberländer-Târnoveanu, Aspecte ale circulației monedei grecești în Dobrogea de nord (sec.VI î.e.n.-I e.n.), în "Pontica", 11, 1979, p.59-87.
- 6 Vezi supra nota nr.3.
- 7 Gh.Poenaru Bordea, Les statères ouest-pontique de type Alexandre le Grand et Lysimaque, în RBN, 125, 1979, p.37-51.
- 8 Ibidem.
- 9 C.Preda, MDG, passim.
- 10 Ibidem; cf. de asemenea studiul sintetic al aceluiași autor, Numismatica geto-dacică după un sfert de veac de cercetare, în BSNR, 62-66, 1948-1972, p.13-22.
- 11 C.Preda, Monede de un tip necunoscut provenite din Dobrogea, SCIV, 15, 1964, 3, p.401-410 și R.Ocheșeanu, Monedele basileului Moskon aflate în colecțiile Muzeului de Arheologie Constanța, "Pontica", 3, 1970, p.125-129.
- 12 E.Oberländer-Târnoveanu, Emisiuni monetare ale geților din nordul Dobrogei - Monedele de tip Măciu, în "Peuce", 8, 1980, p.143-149.
- 13 Cf. lucrarea de sinteză a lui C.Preda, Monetăria geto-dacică în epoca lui Burebista, în BSNR, 70-74, 1976-1980, p.93-100.
- 14 Ibidem.
- 15 Ibidem.

- 16 Pfnă în 1980 se cunoșteau pe teritoriul Daciei peste 200 tezaure cu moneda romane' republicane, însumând circa 25.000 de piese. C. Preda, op.cit., p.96.
- 17 I.Winkler, Considerații despre moneda Koson, în SCIV, 23, p. 72. 2 p. 173-199.
- 18 M. Chițescu, A propos de monnaies frappées par Marc Antonie pour legiones, în "Dacia", NS, 1974, p.147-153.
- 19 I.Winkler, Moneda "Provincia Dacia", în SCN, 5, 1971, p.145-160.
- 20 V.Mihăilescu Bîrliba, La monnaies romaines chez les Daces Orientaux, București, 1979, passim.
- 21 Alexandru Sășianu, Moneda antică în vestul și nord-vestul României, Oradea, 1980, passim.
- 22 D.Protase, Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii, București, 1966, passim, și C. Preda, Circulația monedelor romane în Dacia postaureliană, în SCIVA, 26, 1975, 4 p.441-446.
- 23 Oct. Iliescu, Monede bizantine din secolele XII-XIII găsite la Dunărea de Jos, în Ilfov. File de istorie, 1, 1978, p.143-155 ; Irimia Dimian, Cîteva descoperiri monetare bizantine pe teritoriul R.P.R., SCN, 1, 1957, p. 184-216 ; C.Preda, Circulația monedelor bizantine în regiunea carpato-dunăreană, în SCIV, 23, 1972, 3, p. 375-413.
- 24 Oct. Iliescu, L'hyperpère byzantine au Bas Danube du XIe au XVe siècle, în RESEE, 7, 1969, 1, p. 109-119.
- 25 Ibidem.
- 26 Oct. Iliescu și G. Simion, Le grand trésor de monnaies et lingots des XIIIe et XIVe siècles, trouvé en Dobroudja septentrionale - Note préliminaire, în RESEE, 2, 1964, p.2, p.217-228.
- 27 I.Sabău, Circulația monetară în Transilvania secolelor XI-XIII în lumina izvoarelor numismatice, în SCN, 2, 1958, p.259-301.
- 28 E.Oberländer-Târnoveanu și Irina Oberländer-Târnoveanu, Contribuții la studiul emisiunilor monetare și al formațiunilor politice din zona gurilor Dunării în secolele XIII-XIV, în SCIVA, 32, 1981. 1, p.89-109.
- 29 T.Gerasimov, Medni monet na despot Dobrotitsa, Vladetel na Karvunskata zemlja, în "Arheologija", 10, 1968, 3, p. 10-12.
- 30 P.Diaconu, O formațiune statală la Dunărea de Jos la sfârșitul secolului al XV-lea necunoscută pînă în prezent, în SCIVA, 29, 1978, 2, p. 185-201.
- 31 Oct. Iliescu, Monete vechi românești, cîteva probleme din numismatica Țării Românești, sec. al XIV-lea, în SCIM, I, 1, 1950, p.120-130 ; idem, Cu privire la problema realizării unui corpus al monedelor feudale românești, în SMIM, I, 1956, p. 285-325 ; idem, în Costin C.Kirițescu, Sistemul bănesc al leului și precursorii lui, vol. I, Edit. Academiei, București, 1964, p. 83-86 ; idem, Moneda în România, Edit. Meridiane, București 1970, p.14-19 și 26-27

- C. Stirbu, P. Stancu, Monede din tezaurul de la Rachelu aflate în colecția Muzeului de Istorie al R.S. României și importanța lor istorică, în BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, București, 1975, p. 143-165 ; G. Buzdugan, O. Luchian, C. C. Opreșcu, Monede și bancnote românești, Edit. Sport-Turism, București, 1977, p. 3-11 și 43-58 (în continuare se va prescurta MBR) ; Gr. Foiț, Suceava și numismatica medievală a Moldovei, în Suceava, Anuarul Muzeului județean, VIII, 1981, p. 47-84.
- 32 Oct. Iliescu, Domni asociați în țările române în sec. al XIV-lea și al XV-lea, în SMIM, II, nr. 1, 1951, p. 39-60 ; E. Vîrtosu, Titulatura domnilor români și asocierea la demne în Tara Românească și Moldova până în sec. al XVI-lea, Edit. Academiei, București, 1960, p. 233-292.
- 33 Istoria României, vol. II, Edit. Academiei, București, 1962, p. 399-400 ; A. M. Velter, Date privitoare la un tezaur din sec. al XV-lea descoperit la Turda, în CN, I, București, 1978, p. 32-41.
- 34 Istoria României, vol. II, p. 859 ; C. Stirbu, C. Petolescu, P. Stancu, Un tezaur din sec. al XVI-lea descoperit în satul Buhăieni, com. Andrieșeni, jud. Iași, în CN, I, 1978, p. 58.
- 35 Oct. Iliescu, O nouă contribuție privitoare la istoria monetară a Țării Românești în sec. al XV-lea, în SCN, III, București, 1960, p. 501-505.
- 36 Idem, Vlad l'Empaleur et le droit monétaire, în RRH, XVIII, nr. 1, București, 1979, p. 107-131.
- 37 Idem, Emisiunile monetare ale Moldovei în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, în Cultura Moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare, Edit. Academiei, București, 1964, p. 181-234.
- 38 C. Tănăsescu, Despre medalia lui Mihai Viteazul, în BSNR, 67-69, 1973-1975, p. 235-252 ; C. Stirbu, Effigies conventionales et effigies-portrait dans l'art monétaire de la Valachie et de la Moldavie du X^{IV}^e au XVIIIe siècle, în La numismatique source de l'art et de l'histoire des idées, Travaux présentés au XVe Congrès International des Sciences Historiques, Bucarest, 11 août, 1980, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 79-80.
- O. Luchian, Moneda lui Ioan Vodă cel Cumplit în SCN I, 1957, p. 447-446.
- 39 Oct. Iliescu, Moneda în România, p. 23, 36 și 43 ; Al. Sășianu, Tehnologia și arta monetară transilvăneană în sec. XVII, în "Crisia", VI, Oradea 1976, p. 249-263 ; MBR, p. 33-34, 90-92 și 224-227.
- 40 I. Țabrea, Monedele lui Despot Vodă în lumina ultimelor cercetări, în SCN, V București, 1971, p. 161-164 ; C. Stirbu, Effigies..., p. 78.
- 41 Maier A. Halevy și C. Secășanu, Medaliile lui Constantin Brîncoveanu și gravorul lor, în SCN, I, București, 1957, p. 389-402 ; Oct. Iliescu, op.cit., p. 23-24 ; MBR, p. 34-35 ; C. Stirbu, Effigies..., p. 81-82.

- 42 Oct. Ilescu, op.cit., p.53-56 ; C.Stirbu, La circulation monétaire pendant le règne d'Al.I.Cuza, în RRH, tom. XVI, nr. 3, 1977, p.533-549 ; MBR, p.300.
- 43 Costin C.Kirişescu, op.cit., p.133-232 ; Crearea sistemului monetar național la 1867, Edit. Academiei, Bucureşti, 1967, 125 p.; C.Stirbu, Un episod din lupta pentru afirmarea suveranității naționale, 100 de ani de la inaugurarea Monetăriei Statului, în "Studii", 23, nr.3, 1970, p.557-571 ; MBR, p. 253-320.
- 44 Costin C.Kirişescu, op.cit., p.221-316 ; MBR, p.321-365.
- 45 Crearea sistemului ..., ; Costin C.Kirişescu, op. cit., vol. II Edit. Academiei, Bucureşti 1967, 581 p. ; MBR p.253-429.
- 46 Costin C.Kirişescu, op.cit., vol. III, Edit. Academiei, 1971, 401 p. ; MBR, p.272-299 și 331-353.

LA RECHERCHE NUMISMATIQUE AU SERVICE DE L'HISTOIRE DE LA PATRIE

Résumé

L'auteur présente les plus importants résultats obtenus par la recherche numismatique roumaine pendant les dernières trois décennies.

Continuant les brillantes traditions des précurseurs, les nouvelles générations de numismates ont approfondi et augmenté la connaissance tant de la frappe des monnaies sur le territoire roumain, que celle de la circulation monétaire des plus anciens temps jusqu'au début de l'époque moderne.

Des progrès remarquables ont été réalisés dans l'étude de la circulation de la monnaie grecque, de l'émission et de la pénétration des monnaies des Daco-Gètes, du rôle de la circulation monétaire dans le cadre de l'économie de la province romaine de la Dacie.

De même, des progrès notables ont été obtenus dans la recherche de la circulation de la monnaie byzantine et des autres monnaies qui pénètrent sur le territoire roumain pendant l'étape de l'accomplissement de la formation du peuple roumain et de la fondation des premiers Etats féodaux autochtones.

Des résultats extrêmement précieux ont été obtenus par l'école numismatique roumaine dans le domaine de la connaissance des émissions monétaires des Etats féodaux roumains: la Valachie, la Moldavie, la Transylvanie et la Dobroudja ainsi que de l'activité monétaire de l'Etat moderne roumain.

Pendant les trois dernières décennies s'est développée de façon remarquable la recherche dans les domaines de la sigillographie, la science des médailles, la glyptique et la métrologie. Continuatrice de riches traditions, la recherche numismatique

roumaine se distingue par l'utilisation multiple des sources numismatiques, apportant de la sorte des données utiles non seulement pour la connaissance du phénomènes et événements politico-sociaux, culturels et idéologiques.

L'auteur met en évidence les taches prioritaires de la recherche future et aussi la nécessité de la modernisation des méthodes de la recherche pluridisciplinaire et de la publication plus prompte et complète du fonds numismatique tellement riche de la Roumanie.